

Meie Mats

Nr. 16. (198)

Laupäeval, 7. juunil 1919.

Nr. 16. (198)

T O E T A J A D.

Sasonow ja kompanii: „Postoi, postoi, ära karda — me tahame sind ainult toetada, sest, nagu me usume ei suuda sa weel ise oma jalgadel seista.“

Kosjasobitajad.

Sõjamehe romaan.

Horst Bodemer.

(Järg. 4.)

Sellepärast soovitas ta neiuale tema seltsis tihedamini teatris käia. Neiu oli nõus, tahtis aga kallistele platsidele minna, kus onule ei meeldinud. Tema istus heameelega kesk publikumi teises parkettis, neiu tahtis looshet. Sinna wahtisid aga inimesed neid klaasidega. See onule ei meeldinud. Pealegi oli parketis parem istuda.

Sellepärast laskis ta wennatütre üksi minna. See tähendab: ta wiis ta ise teatrisse ja tõi seal ära. Tegi neiu siis terawaid märkusi: Berlin ei olla õlleküla, ja kui keegi temaga julgewat juttu alustada, küll ta sellele juba näitawat, siis onu muud kui waikis.

Aga Maria tahtis onuga tõesti tüli norida, et see ta wabaks laseks.

„Ja pealegi,“ ütles ta edasi, „mis saaks siis, kui minu sõbrannad mind teises parketis näewad! Teatris on neid ikka mõned. Nad naeraksid mind lihtsalt wälja!“

Niisuguste põhjenduste tarwis puudus wanal arwenõunikul arusaamine.

„Waata, laps! Kui mõni sinu sõbrannadest nii jõle oleks, siis oleksin ma sinu asemel rõõmus, et neist sel kombel lahti saan!“

See oli wesi Maria weskile.

„Sellest ei saa sina aru, onu Konrad, sellepärast ära räägigi! Sina elad alles oma nooruse päewadel. Aga maailm on muutunud! Isegi palju! Ja huntidega on ikka ühes hulunud!“

„Sellega ei tahtnud wana arwenõunik kudagi leppida. Ja lõpp oli ikka tusk. Maria pidi võimalikult ruttu mehele saama, see oli tema arust kindel.“

Ja ajajooksul tekkis ta pähe plaan, millest ta küünte ja hammastega kinni hoidis.

Puistestänawa ääres kenas õllemajas kogusid iga päew widewiku ajal mõned herrad kokku. Ühel päewal, jalutuskäigult tulles, oli ka arwenõunik sinna sisse astunud konjakit jooma, sest et ta südame tundis paha olewat.

Seal oli ta üsna kogemata alaliste wõõraste ligidale sattunud. Häis riides herra, kel ordupaelad nõõpaugus, oli kõikide pilgud oma peale tõmmanud, ja temagi oli tihti sinna poole waadanud, sest et seal tihti üht „herra kindraliks“ ja teist „herra leitnandiks“ nimetati. Kudas siin põhjas mõni kindral alaliseks wõõraks wõis olla, sellest ei saanud ta aru. Kuid et siin kindralisid elas, oli kindel. Noh, ehk oli see mõni isamaaline laud, wõib olla, et siin mõne sõjameeste seltsi eestseisus asus.

Ja korraga sai talle selgeks, et tema ka niisuguses seltskonnas wõis käia. Sellepärast wahtis ta ikka jälle laua poole, kus kindral kõnemeheks oli, ja ka kindral silmitses teda mitu korda. Siis pistsid wanad herrad laua juures

pead kokku, sosistasid ja nikutasid lõpuks pead.

Kindral lükkas tooli tagasi, astus arwenõuniku juurde ja esiteles ennast.

„Meinhold on minu nimi. Ordupaelad Teie nõõpaugus lasewad oletada, et Teie oma meelsuse poolest meie mees olete. Kas elate siinses linnajaos?“

Seal tuli raugale ta jõjateenistuse aeg meelde. Ta oli püsti tõusnud, oma wanad kondid kokku kiskunud ja waljusti wastanud:

„Konrad Hoffmann, wäljateeninud arwenõunik kuninglikust Preisi raudteewalitsusest. Jah, herra kindral, ma elan selles linnajaos!“

Ja siis oli „herra kindral“ teda lahkesti palunud, nende wõõrastelaua juures istet wõtta.

Küll oli ligema wiie minuti jooksul selgunud, et herra, keda „kindraliks“ nimetati, tõepoolest ainult mõne kinnituseseltsi pea- ehk kindralagent oli ja ka kõik teised lihtsad kodanikud olid, kuid mis sellest! Üks neist oli pagarmeister, kes juba wanaduspäewi pidas, teine napsiwabrikant, kolmas mees, kes ligidal Schwarzkopfi masinawabrikus juhtumisi hea leiduse teinud, mille eest ta hea tasu taanud, et nüüd kapitali protsentidest wõis ära elada, ja neljas, kel pikad, hallid wurrud, päris tõsine leitnant. Tähendab, ta oli kusagil maal Brandenburis shandarmi wahtmeistrina teeninud ja hiljem leitnandina puhkusele lastud.

Arwenõunikule aga oli see palju meeldiwam, kui et tal tõesti õnn oleks olnud mõne kindraliga ühes lauas istuda.

„Herra kindral“ oskas arwenõuniku peagi juttu ajama panna. Nii siis rikka Maria Hoffmanni onu! Tema tundis ümbrust!

Ja enne kui laiali mindi, oli arwenõunik pühalikult alaliseks lauawõõraks wastu wõetud, ja Konrad Hoffmanil oli tuline hea meel, et enesele niisuguse seltskonna oli leidnud.

* * *

Kindralagentidele Meinholdile tegi lauaseltskonna kaswamine kõige enam rõõmu. Tema oskas lõbusat kasulikuga ühendada. Wana Hoffmanni ärisse ei olnud ta iial puutunud. Sest see mees kellegile midagi teenida ei annud. Tema wõistleja, kindralagent Schulze, oli kõik, mis müürsepal kinnitada olnud, omale õngitse nud ja siis ka kasu saanud, niipalju kui wana Hoffmann temale seda lubas.

Nüüd ennast laudkonna liikmena kohe teisele kaela määrada, seda Meinhold ei tahtnud. Mõni mark sissetulekut enam wõi wähem, see temale nüüd enam suurt ei tähendanud, sest ühes ringkonna laienemisega oli ka ta rahakott suurenenud. Tema oli wäikselt elanud — subdirektorina. Tema abikaasal oli paartuhat marka raha olnud; need oli ta 25 aasta eest mõnele kinnitusseltsile kautsjonina sisse maksnud ja siis aegamööda kõrgemale roninud. Juba

koolipõlwes oli kooliõpetaja temale mitu korda ütelnud: „Ernst Meinhold, sinu suuwärk tuleb kord weel eraldi surnuks lüüa!“ Aga ta oli oma „suuwärki“ elus nii osawasti tarwitada osanud, et ta nüüd muretumalt wõis elada.

Ja nüüd oli jälle hea juhused midagi teenida, kuid siin kandis waikimine enam intressisid kui rääkimine. Herra Meinholdil oli nimelt poeg — Kristjan oli ta nimi ja ta oli pagana poiss. Tema õpilane — see oli peaasi. Terwes Berlinis ei olnud teist agenti, kes nii osawasti inimesi oma äri sisse suutis uskuma panna, kui tema, nii et kõik tema juures kinnitasivad.

Kristjan oli wististi heaks meheks rikkale Hoffmannile! See mõte ei lahkunud enam kindralagent Meinholdi peast. Seal wõis poiss tuld ja leeki näidata ja Meinholdi perekond elada. Tema abikaasa oli guvernant olnud, tütreid olid juba ammu mehel, wanem ühel arstil Moabitil, noorem ühel üleüldise elektri seltsi kõrgemal ametnikul, kes kõik heal järjel olid.

„Herra kindral“ wõttis siis waikselt peale tungimiseks hoogu. Tema asi oli ettevalmistusi teha, poja asi oli asja lõpulikult läbi wiia.

Kui arwenõunik Hoffmann neljandat korda laudkonda ilmus, sai ta aukoha kindralagenti paremale kaele — ja see plats jäigi talle. Ja et „herra nõunik“ mitte jutukas ei olnud, oskas herra Meinhold osawaste küsimiste waral tema suu awada.

Ja ühel päewal ilmus ka „herra Kristjan“ laudkonda. Wiksitud ja kammitud, tõmmud wurrud lühikeseks põetud. Terwe, kena noormees, arwata 27—28 aastat wana, wätkuwaate sõstrasilmadega ja elegantsete, elawate käeliigutustega, mis aga ka natuke liig kõrgele ulatasid. Siis oli aga ka ta käerandmel kuldkäewõru näha, mis wastu manshetti klõbises.

Ainult silmapilguks oli ta tulnud — möödamminnes. — Jah, äriasjad! — Noh, teenistus oli ka hea. Miljonilisi warandusi kinnitada — oo, see tegi alati nalja!

Ja kakskümmend minutit hiljem ruttas ta juba jälle minema.

Ja siis tõmbas tema isa kella üles.

„Tõesti hea poiss!“

Wanad laudkondsed aitasid takka:

„Ja alati nii kodune!“

Seal tuli endine pagar korruga asjaga esile.

„Miks ei wõta Teie poeg juba naist, herra kindral?“

See tegi tõsise näo, kehitas õlanukke ja laskis nad järsku jälle langeda.

„Jah, miks? Teie küsite minult tõesti liig palju, herra Heberlein! Kes niipalju ringi rändab, nagu minu poeg, õpib nii mõndagi head partiid peenetes majades tundma. Mina talle peale ei käi, sest et ma oma liha ja werd õieti oskan hinnata. Kui Meinholdi süda kord tuld wõtab, siis põleb ta ka kohe kui tulekahju. Ja kestwalt, nagu see mõistlikus perekonnas ikka

sünnib! — Jultunus oleks see, jah jultunus, üsna tõesti, kui ma siin tahaks saatust mängida. Ka minu juure tuli armastus üle öö. — Teie terwiseks, minu herrad!“

Aga et jutt weel mõnikord laudkonnas tema Kristjani peale kaldus, selle eest kandis „herra kindral“ ometi hoolt. Talle tuli parajasti mitu lugu meele, mis ta poega heleda Bengali tule paistel näitasid.

Ja kui koju mindi, oli kindralagentil mitu korda tarwis arwenõuniku elukorteril lähedusesse ärilisele läbirääkimisele minna.

Herra leitnant oli wiimane, kes tänawanurgal lahkus.

Nüüd aeglustas kindralagent oma käiku weel enam, ajas kõhu ette, silitas wurrud siledaks — selle liigutusega algasid kõik ta wõidumängud — ja ütles siis nagu möödamminnes:

„Mis teeb õieti Teie wennatütar terwed päewad otsa? Laudkonnas oleme märganud, nagu ei tahaks Teie teda jutuwaineks wõtta, mu armas herra nõunik.“

See ajas põsed punni. Temale ei meeldinud see küsimus. Täna hommikul oli Maria jälle kord ta jutuwaine katkestanud. Ta mõtles järele, mida wastata, ja jõudis otsusele: selget tõtt!

„Jah, waadake, meie ei sünni tõesti kokku, minu wennatütar ja mina! Meie wanadusewahe on liig suur. Mina elasin maal, mul on haridust wähe, ja tema on linnas kaswanud, noor, elurõõmus — ja ta oli Genfis pensionis!“

Nüüd teadis „herra kindral“ silmapilk, kudas lood olid. Nüüd wõis ta oma strategilise kallalekippumise rutem ette wõtta, suurtükimürina kaitsel.

Ta hakkas naerma.

Arwenõunik waatas talle kohkudes otsa.

„Seda ma tunnen — seda ma tunnen!“ ütles herra Meinhold. „Nimelt oma wanemast tütrest! Kui tema juba kakskümmendkaks wana oli ja parast kosilast weel ei tulnud — sest iga mehele ei wõi ju oma last anda — küll sai ta siis tujukaks! Ta sõbrannad läksid üksteise järele mehele. — Wõib ju arwata, see on looduse seadus! — Nüüd on tal oma Moabiti doktor, ja kõik on kõige paremas korras. — Muud pole seal midagi, mu armas herra nõunik. See muutub iseenesest. Ja niipalju tunnen ma oma ringkonda ometi, et siin raske ei ole Teie wennatütrele tublit meest leida.“

„Oo, temal on õige kõrged plaanid,“ wastas nõunik rõhutult.

Seal aga jäi kindralagent Meinhold seisma, ta käed plaksatasid selja peal kokku.

„See on iseenesest mõista! Kel meie päewil on rikkust ja haridust, ja ometi midagi ei nõua, mu armas herra nõunik, on narr! Tahab ju ometi iga tegurõõmus inimene kõrgemasse elanikkudekihihiisse kosida.“

Konrad Hoffmann ei teadnud, mis selle peale wastata. Ja et kindralagent pikkamisi ja auwäärilikult edasi kõmpis, siis sammus ka tema wai-

„Miks sa, pojuke, silmad punni ajad?“

„Sellepärast, et minus süweneb klassi teadwus. — Papa on ju „sots“ ja ütleb, et kui ainult tahan, woin naabri Jütsil kas wõi püksid ära sekwestreeri niisama kui walitsus trükikojad . . . Wabariigi seadus nihuke.

kides oma saatja kõrwal edasi. Ukse juures sai ta südamliku käepigistuse. Herra Meinhold rändas edasi, pööras lähemasse põiktänawasse ja läks otseteed oma büroosse.

Nii, nüüd oli ta tee tasandanud, nüüd pidi poeg Kristjan ise tormijooksu ette wõtma.

See ei olnud wiimastel päewadel ka laisk olnud, waid oli preili Maria üle lähemaid teateid kogunud ja teda isegi kaks korda tänawal näinud. Tagajärg oli otse pörutaw olnud.

„Ha, ma ei teaks inimeste kohta enam mnsta ega walget lausuda, kui sellelt rikkalt, ilusalt neiu korwi saaksin.“

Ja „herra kindrali“ silmad olid säranud, kuna ta poeg wõitlusewalmilt kätt raputas, nii et kuld käewõru wastu manshetti klõbises.

* * *

Järgneb.

Önnemaa.

Kas tunned seda imemaad,
kus ilma tööta süüa saad
ja kus wõib olla iga räisk
kõik aastad otsa täitsa laisk,
kus iseendast kiigub kiik? —
See maa on — Logaskite riik!

Sel maal on nagu sõjawägi
seal piiriks riisipudrumägi,
lai penikoormat wiis wõi kuus
ja iga päew ka wärske, uus.
Kes tahab sellest üle minna,
see söögu rada läbi sinna;
kel selleks jõudu, tahtmist, isu,
saab kätte selle riigi sisu.
Seal selged saiad on kõik leiwad
ja maitswad worstid aiateiwad,
wõist ehitatud maja seinad
ja selgest siirupist on heinad
ja ahjud, korstnad kärjemeest,
ei midagi seal ole weest.

Kõik katused on suhkrust taotud
ja mesisaiast ukсед waotud,
ei midagi seal ole puust —
põldkiwidki on selge juust!
Kõik wihma-märg on selge wiin,
mis joomata on jätta piin,
ja jões woolab magus piim,
mis juua wõib seal iga Siim.
Jõekaldal seiswad saiapuud
täis kakukesi, mis kõik suud
seal jooksuma panewad ju wett,
ja järwed täis on selget mett.
Seal muudkui wõta saiapüdi
ja udi, udi!

Kus iial märja laine kiigub,
seal kena kala rohkest liigub,
mis walmis küpstud, keedetud,
suupärast wõiga praetud;
ei keegi nendest ära tõtta,
on ainult tarwis wõtta, wõtta!
Tuid, tedred praetult lendawad
ja ainult sööjat ootawad,
ei ole tarwis teha muud,
kui ainult lahti hoida suud!
Ja nurmel, wainul, tänawal
sead küpsend jookswad wadinal,
pussnuga juba selja sees,
et lõigata wõib igamees.
Kes esmalt tuleb, wõtab sealt,
kus parem tükk on — selja pealt;
ja kui ta nälg on kustunud,
siis pole temal teha muud,
kui pistab aga noa hästi
sea peki sisse jälle püsti,
et teised tema järel ka
wõiks sealihä maitseada!

Töö! — see on lollus, mis teeb waga,
ei seda nõuta selles riigis taga,

kaks käsku on seal ainsad: sõõ ja magal!
 Ei tarkust tohi keegi kiita,
 ei lugemiseks aega wiita,
 sest mida vähem tolku temal peas,
 eks seda suurem ole tema teiste seas.
 Kes oskab kõige enam kärada
 ja kõige lollimalt wõib plärada,
 sest warsti wõib seal saada päris saks,
 ja warsti saab ta teiste ülemaks!

*

Kes tööd ei taha teha kodumaal
 ja kurdab, kirub, närib igal aal,
 kes praetud tuisid ootab suhu ju —
 see logaskite riiki rännaku!

Ümber tehtud raamatust „Lillekesed“,
 ilmunud aastal 1866 Pärnus.

Patulangemise legend meieaja poliitilise peerutule walgustusel.

Järg.

(Suur religiös-tramatiline teos, mit prolog und apofeos.)

See ei ole mitte lori, kirjutatud on ta Gori.

„Oh, sa wäike walge pudel,
 rõõmu teed sa saksal, juudel.
 Sinu kaela hellalt käsi
 iial paitamast ei wäsi.
 Sinu külmi kitsaid huuli
 suudleb Mats ja Mart ja Juuli.
 Sa tood taewa maa peal' maha,
 ajad mured mere taha,
 külwad rindu imortella,
 krüsantheema, walgeid lilla,
 räägid paradiisi raadest,
 unistuste kaunist maadest.
 Sa teed raugast noore mehe
 nagu talismani nõiduw ehe.
 Sa lood plikas armu iha,
 põlema lööd hinge, keha.
 Narrid teed sa kuningateks,
 kuningad weidertajateks.
 Sinu jõud on üle kõige,
 ela, woola, õitse, läigi!“

(sügab käega nina konksu ja siis rütab
 jälle lonksu).

„Udu kudu, wenib maha,
 Kuu kui Ühisriigi raha.
 Rinnus laulab, wõimsalt huikab.
 Weri soontes kiirelt tuikab —
 Olen üksi, Taara, Taara!
 Täht lööb tähe poole wilgu,
 kuu wiib pilwe peale pilgu,
 liblikaga lendab liblik,
 oblikaga magab oblik —
 Olen üksi, Taara, Taara!
 Laine puhkab laene pinnal,
 kiwi magab kiwi rinnal,
 rõõmsalt naerab salu sahin,

rõõmsalt wastab mere kahin —
 Olen üksi, Taara, Taara!
 (hakkab norskama ja tukkub kuni wiimaks
 ümber kukkub).

(Siin nüüd langeb riie ette — lähme puhweti Lisete).

Waatus teine.

(Siin ka figureerib naine).

Adam: (Silmad lahti ajab, näeb, et Rootsis
 wihma sajab):

„Noh, see oli alles uni
 magand olen hommikuni.
 Pagan, pea huugab otsas,
 Wäikest streiki tundub watsas.
 Pea parandust on waja —
 Eks see märg kõik walud aja!“

(sülitab, siis weidi ootab, wõtab pudeli ja waatab)

„Wõtaks asja Wanatühi —
 Pudel on ju päris tühi!
 Kadunud on ka sakuska,
 Ei ma mingid õelda oska!“

(waatab ümber pilgul ärdal, näeb siis Eewat
 kraawi kaldal)

„Pardon, pardon, mademoiselle,
 O, wäga rõõmus on mu meel
 Teid leida siit mu lähedusest.
 Ma joowastud te iludusest! . . .
 Te lubage, daam armuline,
 Mu nimi — Adam esimene.
 Mu Taara sawist walmis wäänas
 Ja kiwist wõndid si-se käänas . . .
 Ja kogu paradiisi wara
 Mul tarwitada andis Taara.
 Seepärast ka te, preili kena,
 Mu omaks saate juba täna!“

(tahab wõtta Eewat sülle, pläraka saad näo üle)

Eewa: „Mu herra, Donnerwetter was!
 Mis tähendama p ab das?
 Ma olen üks andstentlik freil —
 Nii rääki õigust pole Teil! . . .“

Adam: „Ah wabandage, kallid preili,
 Et lorijuttu rääksin Teile.
 Mul wäike „kiik“ see sirtsub peas,
 Seepärast sõnad pole reas.

Mul Taara tegi wäikest nalja —
 Tõi paari „kollast“, mõne „halja“!

Eewa: „Ah, lieber Adam, palasilk,
 Ehk on Teil weel üks wäike tilk?
 Ma musu annan Teile kohe,
 Kuid . . . rohkem praegu küll ei tohi.“

Adam: „Üks pudel weel on minul taskus,
 „Sest ajast, kui käis Prantsus Muskus.
 Kui soowite, siis löön ta lahti,
 Mis tühjaga seal ikka jahti!“

Eewa: „O, Adam, menscheskind, mein lieber,
 Mu kehas tuksub iga fiber.
 Sa oled wäga nobel, mõnus . . .
 Ma olen tõesti hirmsas janus.“

Adam: „Noh, mis seal tükja ikka kiita,
 Ei maksa palju aega wiita.

Mis muud, kui anna walu takka,
Et kork see lendab lauda lakka!
(lööb järsku lahti pudeli, kui suurtükk kuuli
mudeli)

„Näe, kudas sätenab see hõbe,
See parandab ka tatitõbe!
Ta on kui ingli silmawesi,
Kui paradiisi õite mesi.
Ta lõhnab, nagu plika puusad . . .
Vivat, prosit kõik kaunid muusad!“

(rüüpowad nii tasapisi kallist märga kahekesi)

E e w a : „Mein lieber Adam, meine kiisu,
Sakuskaks sulle annan musu.
Siin on mu huuled, Adam, wõta,
Kuid . . . ära nõnda liiga tõtta!“

(kokku lõowad oma mokad nii, et rakswad
nina nokad)

A d a m (sülitab ja suud siis pühib, Eewat ennast
eemal rühib):

„Oh, kurat wõtaks seda musu —
Ei ma ta mõnu enam usu!
See on mul maigu järel jätnud,
Kui oleks wiisa suhu wõtnud . . .
Ja wurrud on mul ka kõik walged,
Ses stüdi sinu wärwit palged.
Mis, kurat, wõõpad sa neid nõnda,
Kas tahad kohutada mõnda?
Kuid ilma wärwita sa ka
Wõid surnud naerma ajada!
Ahahaha!“

E e w a : „Ah, Adam, miks blämiirstu mich,

Kui nõnda kuumalt liib ich dich?
Joo weel üks lonks, mul anna ka —
Sul teine kord ei keela ma!
Siis lähme me patseerima
Und etwas ammeseerima.
Kontserdi aias, seal on schön,
Su ees siis kikapuud ma lõõn,
Kui tellid wälja karbi kilu —
Wõid näha ka mu keha ilu!“

A d a m : Ükskõik, see asi pole paha,

Mul on weel mõni waleraha,
Seal annan kelneril jootrahaks —
See mees ei pane seda pahaks.
Kuid mulle ära räägi enne
Kust siia said — ma sind ei tunne?

E e w a : „Sa magasid, silm oli kinni

Und läbi nase lasksid pinni.
Siis tuli Taara, käes tal Messer,
Kui Senegali Menschenfresser,
Ja lõikas lahti sinu frondi,
Ja wõttis ühe ribikondi
Ja ütles: „Sinust saagu naine,
See on — inimese aseaine.“
Siis tõi ta sammalt, pani pähe
Ja warsti wõisin juukseid nähe.
Siis rindadel ta sidus pottid
Ja puusadele wati kottid.
Siis tühjast raha kotist hästi
Lõi südame mul rinnakasti.
Siis tõi üks pang, mit wedel asi,

Mul kallas kaela, ütles: „Kasi!“

Ja siis bin ich zu dir gekommen
Ja su sakuska, wiin genommen!“

A d a m : „Wõi nii! Wõi minu ribikondid

On naiti tehes wundamendid?
Kes andis aga Taaral luba,
Et lõhkuda mu kohutuba!

Ja kas wõin olla julge nõnda,
Et soolikat ei wõtnud mõnda?

Ministrid neist siis walmis wuhib
Ja rahwast walitsema juhib.

Ja seda hütaks paradiisiks,
Kus wägiwald on ainult wiisiks?

Mu arwamist ei küsi keegi,
Waid pillab kondid, rupskid segi!

Ja tühja asju loodaks ilma,
neist ilusti wõiks olla ilma.

Et tarwis naist mul—see on wale,
Eks teiste naiti küllalt ole!“

(Natukene aega mõtleb ja siis mõkitades ütleb):

„Konderbandina sa loodud,
siia ilma oled toodud.

Aga noh, mis seal siis kurta,
nõnda palju pead murda?

Kui su wõtta—kaasawara
hea ehk annab wana Taara.

Tule ligi, siin on käsi,
mis seal on siis—mõni asi!“

(Lähewad ja laul see kajab, nii et juuksed sassi
ajab)

A d a m ja E e m a : „Kui kaks hinge õisel tunnil

kokku liitnud armu sunnil,
siis kuu katab oma palge,

Pilwe loor Omega walge.
Ja siis wärisewad roosid,

walged lilled ja mimoosid.
Ugu katab nende ihad,

pime õõwaip noored kehad.
Armastus on wägew laene,

tema krooniks anduw naene!
Keha keha ümber lõõge.

huuled huulte sisse sõõge!
Õõ kõik katab, õõ on hea,

seada ükski siis ei tea!
Allah werdõi gospod s toboju,

skidõwai palto, idi so mnoju!“

Eesriie siin langeb ette ja suflõr see hüppab wette.

Kolmas waatus.

(Tagaplaanil Pinkerton Natus)

(Adam üles tõuseb woodist, und ta näinud Jaani koodist).

A d a m : Tõuse üles, madam Eewa,

too mul topsiga wett keewa:
tahan puhtaks niita pale,

habe mul on wäga hale,
nagu narma pundar wana,

nagu solki kukkond kana!..
Noh, kas kuuled?.. Hei wstawaika,

muidu wõtan ma nagaika!“

(waatab kurjalt oma kõrwa ja siis sülgab tuld

ja tõrwa).

„Ase tühi — wat sul uudist!
 Noh, mis kasu on mul pruudist?
 Ma kui molu magan kodu,
 ta peab „Musumäel“ pidu.
 Joob ja prassib, tantsib tangot,
 paitab mõnda orangutangut.
 Kurat, wõtta piits ja winna
 nii et jooksed Pelgulinna!
 Küll siis hakkad aru saama,
 et mees pole lihtne kamal!
 Naised on kui walerahad:
 tead, et wa'e — siiski tahad,
 wäärtust tal ei ole tera,
 kuid sa ei wiska siiski ära.
 Mõtled: ah, las tühi olla —
 mõni wõib veel mõrda tulla!
 Ja see „mõni“ ise oled:
 lähed — kohe jälle — tuled!

(uksest tuleb Eewa sisse, mähitud ta sinelisse)

Eewa: „Ah, gut Morgen tu, mein Goldstück,

Säh, siin kingin sul üks Mundstück
 muidu wilkat tõmbad ilma,
 nii et wesi tuleb silma!“

m: „Mine põrgu wana libu,
 tarwis ette mul su kribu?

Silmad peas, kui pori mulgud,
 kus sa lontrus ümber hulgud?“

a: „Ach, das war so schön, so, lustich
 tutwustati mul üks Kusti.

Ta on sots ja demokraat ja
 kõigil ütled brat ja brat ta:
 Mul ta andis nõu, et minna
 raamatutekogus' sinna.

Tõmba püksid jalga sina
 ja siis lähme korraks sinna.
 Seal me saame siis ka näha,
 mis on hea ja mis on paha.
 Seal on teadust, kunsti, lori:
 Marks ja Bebel, Kant ja Gori!“

Adam: „Ära räägi seda juttu,
 see wõib tuua meil' weel nuttu.
 Taara ütles ammu mulle,
 et ta ära keelab selle!

Eewa: „Ah, see Taara on ju kade —
 tal ei meeldi teiste aade.
 Tahab et sa elaks kottis,
 kui uss kitsas roosipottis.
 Mis siis on sest elust kasu,
 kui sa ei tunne teda raasu,
 kui sa ei mõista wahet teha,
 mis on õigus ja mis paha?
 Lähme, lähme!“

Adam: „Ei ma tule, heidan ma
 parem jälle magama!“

(wõtab suhu suhkruksheki, tõmbab üle pea teki.)

Eewa: „Noh, siis maga -- unenägu
 ainsaks õnneks sulle jäägu!
 et sul raske, tihti kurdad.
 aga ise head kardad.
 Oh, sa rumal, kardad keelu,
 kardad oma ära, neelu!

Rei: Jumala pärast, ärge mu nina alla
 oma portfelli toppige! . . . Ma ei ole mitte
 Eesti Museumi wanawara korjaja!

Päts: „Mis te kardate? — te kinnitate
 ju ise, et kurs jääb endiseks!“

Ahahhaa!

Kas kõrs keelata wõib tuuled,
 mäda puukänd ablad tuled?
 Kas üks piisk wõib laineid keelda?
 kas õõ suudab koidu neelda?

Eesriie siin langeb maha dekoratorile päha.

Neljas waatus.

(Taha- ja ettewaatus)

Eewa: (tuleb raamatud tal kaasas, käsikirjad
 selgas haasas).

„Tõuse üles, sa magaja rumal,
 waata siin on su tõsine jumal!
 Näe' „sotsialism“ on ta nime,
 siit saab walgust ka igaüks pime!
 Ja see siin, see paks selle all,
 see on Marksi, tead sa „Kapital“!

Adam: „Oh, oh kui hea on magada!..
 (näeb raamatuid ja kirju muid)
 Ai, nüüd saad Taaralt pragada!..
 Mis wedasid sa siia risu?
 Ma ütlesin sul — ära kisu!“

Eewa: „Ei karda Taarat enam ma,
 On küllalt hirmutanud ta!
 Üks jõud meid siia ilma kann'd,
 Üks rakk me kujul algust and.
 Ei ole parem ta kui ma
 Ja halwem pole sina ka!“

■ Põstja wägimees.

Kuyberg waliti sakslaste
poolt linnawolikogusse..

„Noh, kui ma oma wägewa õla alla panen,
siis pole karta, et see wana aadeli kants nii pea
kokku wariseb!“

Adam: „Oot, oot, ma koika alla poen
Ja seal nad ilust' läbi loen.
Sest Taara äki tuleb ehk
Ja siis on hilja juba plehk!“

Eewa: „Las tulla ei tad karda ma,
Meid kartma enne peab ta!“

Adam (loeb, pead siis kurjalt wäristab ja puri
hambaid kiristab):

„Waata hullu, kudas kirjutab —
Kõik asjad ära seletab! . .
Kui hakkad järgi mõtlema —
Eks ole ikka õige ka.
No jah, ma rasket ränka tööd
Teen päewad läbi ja ka ööd.
Ja Taara ainult lulli lööb,
Mu waewa oma nahka sööb!
Mul aga toiduks ainult silk
Ja suitsuks samagonka wilk.
Ei, sedasi see küll ei lähe,
See ülekohus — kohe nähe!
Ma enam loojus olla ei taha —
Käi maha, Taara, maha! . . maha!“

Eewa: „Wat, lieber mann, see õige on
Vivat rewolutsion!“

Rewolutsionär (ilmub tasa, nagu madu, sõnad
nagu rahesadu):

„Edäsi, wennäd, edäsi!
Koõndäme oma ridäsi!“

Argtus heidke oma palgelt
Taara ette astuge julgelt.
Kräest kinni wõtke — räs ja dwä
ja uperkuuti lõõge tä!“

Eesriie ette langeb nüüd, kuid Partsul selles
pole süüd.

— Wiies wõatus.

(Kõigi tegelaste saatus).

Taara: (Paradiisi ukse poole tassib woodid,
pinka, toole):

„Kus lähen ma, kus lähen ma,
Mis tahan peale hakata?“

Adam, Eewa, Rewolutsionär:
„Wõid minna, kuhu tahad sa —
Su ees on lahti terve ma!“

Taara: „Ma olen waene, penni pole
Ja tööd ei mõista, oh kui kole!“

Adam, Eewa, Rewolutsionär:
„Sa hakka saapa wiksjaks —
Neil kaunis kena palga taks!“

Taara: „Kuis wiksin ilma wiksita,
Sest wiksi kuskilt nüüd ei saa!“

Adam, Eewa, Rewolutsionär:
„Nael werekäkki osta sa —
On kõigi parem määre ta!“

Taara: „Kuid saabast pühin millega,
Kui olen ilma harjata?“

Adam, Eewa, Rewolutsionär:
„Eks harja asemele sa
Wõid oma habet tarwita!“

Taara: „Propal i tshin i swanie —
No, bratsõi, doswidanie!“

Adam, Eewa, Rewolutsionär:
„Head teed sul, wana rumal mees —
Söö tsheki leiba high sees!“

Adam, Eewa, Rewolutsionär:
„Nüüd tehtud, wennad, raske töö
Ja lahutatud pilkne õõ,
Ja wabaduse päikse leek
Meil hiilgab käes kui wägew mõök!
Suur töö on tehtud, rõõmu hüüd
Me huultel aiwa kõlab nüüd:
Hurra! Bansa! Aiwai! Tranwai!
Viwat! Hei, Cäsar, säh na tshai!“

Rewolutsionär: „Tüü tehtüd,
Pallu waiwa nähtüd,
Seepärast, sõbrad, ei wõi heitä magama,
Waid peab kodusõda nagama!“

Eesriie waob jälle maha, seal taga kära
waiki' ei taha. On kuulda: „Mulle andke
maad! . . Hei, kuhu jäid need heeringad? Ma
tahan maad! . . Ma tahan merd! . . Ma tahan
burshuaaslist werd! Sa oled, semlak, walge
wist? . . Ei ole olen kommunist! Hei, tule
kähku siia Triinu! . . Kus wiid sa Triinu, ta
on minul! Wõib minna koju, kellel waja — see
Sodom kestab mõne aja.

Kokkusaamine.

(Järg.)

Naine ja mees läksid temast mööda. Mees oli kümme-kond sammu ees: ja kandis rasket kotti, Bergi kohas jäi mees seisatama, ootas naist ja wirgutab teda: „Kuule, ruttu ometi! Ega meil kuigi palju aega ole; hea kui laewale jõuamegi!“

Need olid odawat liiki inimesed, kes woorimeest ei raatsi wõtta, waid kõik kolid ise kannawad. Ka nemad ruttasid aurulaewale.

Bergi hinges kaswas rahutus. Ta sütitas ühe paberossi teise otsast põlema ja kiskus ägedalt kibedat suitsu. See kurnas keelekäsnad nii kaugelt ära, et tal enam sülgel suhu ei walgunudki.

Wõib olla ütleski ta teise koha. Wäga wõimalik. Kas ei ütelnud ta Sadama aitade juurde uulitsa nurgale. Ehk ootab ta teda seal. Muidugi ootab ja tal on pisarad silmis, ta ei tule ju. Kudas ta tahaks teda weel lahkumiseks suudelda — tuliselt, kuumalt. Aga tema on see, kes ei tule.

Berg waatas kella. 25 minutit aega. Wõib siis ka minna.

Ja Berg läks.

Kui mõnikümmend sülda oli edasi läinud, tuli talle äkitselt teine mõte.

Mis tarwis piina? Sellest kahest ei olnud ju juttu. Sa lähed ära ja tuleb weel wiimasel silmapilgul. Ja mis ta süda ütleb, kui sind eest ei leia. Wõid sellesama woorimehega, millega tema tuleb, edasi sadamasse sõita. Jõuad mõne minutiga. Temale on see äri kõik — ta läheb jalagi tagasi.

Nüüd nägi ta mitmeid tulewat. Oli naisterahwaid. Berg sattus igal puhul ärewusesse. Lootused tõusid uue kuju ilmumisega eemalt uulitsa nurgalt, ja langesid nende kadumisega, kas kuskilt õue wärawast sisse pöörates, ehk jälle nii wõrt lähedale jõudes, kus ta ära nägi, et juurde tuleja mitte tema poolt oodatud pisuke naine ei ole.

Kui heameelega oleks ta küll mõnelt küsinud, kas nad teda nägid. Aga mida küsida? Ta ei teadnud seda.

Kas ta nüüd tuleb, wõi ei tulegi?

Kihutades tuli woorimees. Ei saanud weel näha, kes peal istub. Tolmu-pilw keerutas. Muidugi tema. Iseenesest mõista. Ega jala oleks jõudnudki. Nad jõuawad ainult mõne sõna wahetada. Aga ka seegi on hea.

Kuuldus teine wile.

Kihutaks ta ometi kiiremine! Aga pagan wõtaks neid Tallinna woorimehi. Need aina ujuwad edasi. Raha väljapigistada, seda nad oskawad, aga kui sul wahest kusagil kiiresti waja, siis lähewad nagu surma järele.

Sõiduriistas istus meesterahwas.

See oli Bergile raske hoop. Enne kui ta jõudis midagi ütelda, tõstis käe üles ja pidas woorimehe kinni.

Pikkade wurrudega sõitja waatas wihaselt Bergi peale.

„Mis waja?“

„Kas sõitsite kellegist naisterahwast, kes siia poole ruttas, mööda. Hele küpar, roheline kleit ja . . .“

„Lase käia!“ hüüdis sõitja woorimehele.

Tõusis rataste alt kerge tolmu-pilw, mida kerge suwine tuul korwal kaswawa hallikarwaga ülekaetud rõhule kandis. Sadama poolt kuuldus sõitmine, healed ja raskete asjade kukutamine.

Berg waatas kella. Kümme minutit. Kui tahad laewale jõuda, pead ruttama! Teab, kas jõuadki.

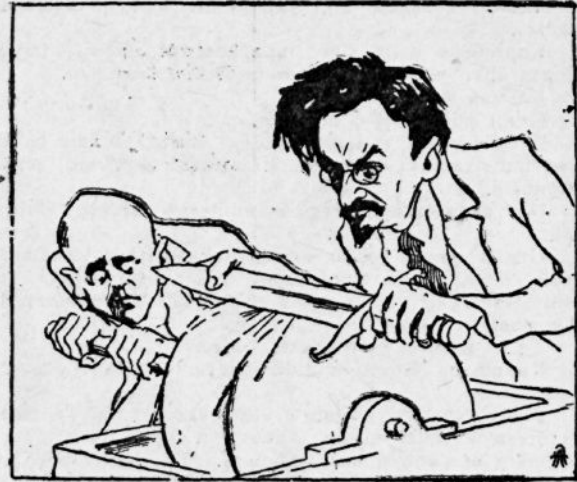
Berg hakkas sadama poole jooksuma.

Waikse tollimaja ette jõudes jäi ta äkitselt seisma.

Mis sa teed? Ta tuleb, kurwastab, heidab meele. Ja mis rutt sul õige on. Kes on seda näinud, et laew ilmiski punkti pealt ära sõidab. Pool tundi jääb ta harilikult ikka hiljemaks. Sa peaksid ometi seda uskuma, et ta tuleb, Kas ta on wahest tulemata jäänud kui lubas! Ta oleks ju siis teatanud. Kas ta ei saatnud kord tähte Strohmi männikusse, kus sa teda ootasid.

Berg keeras ümber ja jooksis endisele kohale.

Keegi tuli woorimehege kihutades.

Käspert Trotskile: „Ära seda möögapusu nii wäga terita . . . wõib olla ehk hakatakse sellega ükskord meie oma seljast nahka koorima!“

See ta on. Bergi süda löi tugewasti tuksuma. Sõitja tuli kihutades, nii et tolmu pilw nagu wahutaw laene ta järele purunes.

Woorimehe peal istus joobnud madrus. Mees ajas käed laiali ja sundis ühtelugu woorimeest kiiremale sõidule. Puuwilla uulitsalt tuli inimene, aga see oli nii kaugel, et õieti ei näinudki, kas ta oli meeste-wõi naisterahwas. Aga see oli siiski naisterahwas.

Ta jäi uulitsa plangu äärde seisma ja waatas Bergi poole.

Taewas, tema ta on. Aga miks ta ei tule? Ta ei julge — kardab siit läbikäijaid.

Nüüd lehwitas see inimene tõepoolest walge-rätikuga.

Tema ootab seal ja annab märku.

Ilma et Berg midagi oleks saanud mõeldagi, ruttas ta pool jookstes sinna. Ruttu pidi ta käima. Üks pilk selle pisikese naise sinistesse silmadesse ja sellest on küll. Ta teab, et teda armastab, ja sellest on küll. Ta sõidab õnnelikuna kodust.

Bergi nägu oleks mingisugune wõim kätel kannud. Kaks möödaminejat waatasid imeliku meest.

Ta jõudis sinna.

See oli umbes kolmeteistkümne aastane pitsiriides lahja näoga tüdruk, õlg kübar peas. Ta hoidis kitsesid, kes sealsamas aia ääres rohtu sõid.

Oise juhmile jäi Berg seisma, sest ta ei uskunud oma silmi.

Sadama poolt tulid poolelti sammu tukkujad woorimehed, sest hommikused päikese kiired soojendasid unnutawalt.

Berg waatas uuri. Kell oli kolm minutit üle kümne. Ta jahmatas. Laew wõib igal silmapilgul ära sõita. Aga wilet ei ole olnud. Ilmaski ei sõida laew õigel ajal.

Berg ruttas endisele seisukohale.

Seal llikus tõepoolest keegi. Ta astus tee kõrwale ja kadus palgi wirna taha. Nüüd tuli ta jälle nähtawale, astus wististi palkide peale ja waatas ringi.

„See on tema!“ kisendas Bergi hing. Ja nüüd, kus sind seal ei ole, tuli ta. Muidugi läheb ta jälle ära, nähes, et sina teda ei oota.

Berg pistis jooksu. Ta hingeldas. Keha kattis porihigi ja kübara alt langesid jämedad higi tilgad. Tal ei olnud aega silmitseda. Millekski?

See oli ju tingimata tema.

Ta jõudis endisele uulitsa nurgale. Aga see ei olnud oodatud pisuke naine, waid wist selle wana inimese tütar

(wõib olla ka hoopis mõni teine). Küllap ta tuli vaatama, kas laastusid saada on, sest tal oli jäme mererohust kott kaenlas.

Kuuldusid kolm üle linna kostwat uinamist ja sellele järgnes õhku wärisema panew mürisew laewa wile.

Kolmas wile.

Bergi põlwed jäid nõrgaks.

Berg jooksis sadama poole. Warsti tundis ta, kudas jalad tõntsiks jäid, sest nad ei astunud tugewaid jõurikkaid sammusid.

Noormees waatas ringi woorimeest otsides. Uulits oli tühi.

Uuesti jõudu kokku wõttes hakkas Berg jooksuma. Ta tundis kudas süda rinnas meeletult peksis, kuid sellest hoolimata oli tal arusaamine nagu talle kinnikõidetult ühe koha peal.

Ta ei saanud ega saanud edasi.

Kaupmees Schmidt'i aida juures tulid talle paar meest waslu.

„Ei maksa teil jooksta“, ütles üks nendest aimates, et noormees laewale ruttab. „Laew on sillast juba lahti.“

Berg ei pannud seda tähelegi. Ta ei julgenud mõteldagi, et peab laewalt maha jääma. Ta teekond, mis nii hädaline, läheb nurja ja kuhu jääwad ta asjad, mis ilma ülewaatuseta laewale jäänud.

Wiimaks ometi. Suured kiwisööd hunnikud, nüüd rasket reas asjad, nüüd suur tsemendi tunnide wirn ja ta ongi sillast.

Laew ujus eemal wees.

Praegu wisati laewalt jäme kõis wette, mida sadama töölised ruttu hakkasid üles tõmbama.

„Hei, hei, pidage! Ma tahan laewale! Ma pean laewale!“ kisendas Berg, mille juures ta kübaraga uhjutas.

„Hiljaks jäänud, wennas!“ tähendas sadama töoline.

„Sinu pärast ta küll kinni ei pea!“

Töoline wiskas raske märja kõie maha.

Aurulaew ujus juba mitukümmend sülga eemal oma sõidu wees.

* * *

Piirita ahastus täitis Johannes Bergi rinda. Ta pakid, need söitsid nüüd hoolega Riita poole. Aga nendega saab ehk walmis. Ta annab Haapsalu telegrammi ette, siis wõtab laewa walitsus need heiu alla.

Aga ta asjatalitus. Ta saab alles kolme päewa pärast sõita. Wõib olla — siis on kõik hilja. Ta lööb enese majanduslisele seisukorrale hoobi, mille all see eluaja peab weerema.

Aga wõib olla — ka sellestki saab üle.

Aga miks tema ei tulnud? Miks ta ei tulnud. Tema oleks igatahes tulnud, sest Johannes Berg tunneb ju selle naise truud ja kristallpuhast südant wäga hästi. Ei — kahelda ei ole seal midagi, ta oleks tulnud, lennates tulnud.

Aga seal pidi midagi olema, midagi wäga mõjuwat, wäga tõsist, mis teda tagasi hoidis.

Aga mis oli see midagi.

Kas oli ta mees jälgile saanud, see idiot mees, kellest seda küll uskuda ei oleks wõinud, aga kas siiski — wõib ju kõik juhtuda. Ja nüüd wõib olla piinab ta teda metsikus armukadeduses, wõi on koguni luku taha keeranud ja pisike naine walab pisaraid.

Wõib aga ka olla, ehk jäi ta öösel haigeks. Niisugusesse äkildasse haigusesse, mis tulewad ja isegi surmawad. Wõib olla lamab ta woodis ja mõtleb tema peale, hinge õhuga saadab talle terwisid järele.

Oi walu — kuidas Berg jäi küll tahaks selle pisukese naise läheduses olla. Oi kui hea meel niisugusel puhul, et ta laewalt maha jäi. Küllap ta leiab abinõu, ettekäände, mille waral ta wäikse naise haigewoodi äärde peaseb. Ka silmapilgu leiab ta, kus ta tema kuumade huulte le musu wajuatab.

Ka surseski peab ta minu omaks jääma.

Oi, missugune walu südant ahwardas puruks käristada. Issand, kuidas sa inimese õnne talt wõtad.

Herra Johannes Berg tuli mööda Sadama uulitsat, mis Narwa maanteele wälja toob. Päike oli juba nii kõrgel,

et otse talle silmi paistis. Palaw oli. Sadamas töötawad naised käisid ruttu mööda trotuaari, hooletult puukingadega lohistades ja kloppides. Siin ja sääli liikis sadama töoline, kelle näokortsud peenikest sõe tolmü täis ja kelle riided õlist, raswast ja sõe tolmust päikese paistel hiilgasid.

Johannes Berg jõudis Narwa maanteele. Siin jäi ta aru pidades seisatama. Mis teha? Kas kodu minna, wõi katsuda järele kuulata, kuidas temaga lugu on.

Ometi ei saaks ta kodus teadmata olekus silmapilgukski rahu. Süda ei laseks teda ootama jääda.

Ta pidi linna poole pöörama, kui wastas olewast Riisenkampfi uulitsast kaks inimest kõrwu käies tulid. Nad olid elawas jutus ja kogu ümbrus näis neid wähe huwitawat.

Need olid meeste- ja naisterahwas.

Aga see ei ole ju linnas iseäralik, et kari inimesi uulitsal kõrwu kõnniwad. Iseäralik oli ainult see, et Johannes Berg seda päari nähes seisma jäi, nagu oleks halwatus ta liikmed rabanud.

See oli helepunane kleit, mis ta silmad kinni pidas. Ta tundis seda, sest selles meeldiski see pisike naine talle kõige rohkem.

Jalutaja paar pööras Kadrioru poole.

* * *

Johannes Bergil polnud enam kuhugile rutata, ei olnud tal ka enam midagi mõelda.

Ja ta lonkis raskelt nagu unenäos mööda kõnniteed sädalinna poole.

Mis meil tehakse.

Meil palli peal isandad tantsiwad
Ja pühi peawad,
Kuid — haawatud sõdurid hoigawad
. . . Ja neawad . . .

Meil Kaitseliidus käib waene mees,
Kel süüa wähe.
Kuid rikkad, need, kellel kõhud ees,
Ei sinna lähe. —

Meil Taraskid, Jürmannid, Pungad need
Kõik lastaks' wabaks. —
Kuid waese mehe, kes palub tööd,
Nad kinni tabaks . . .

Meil „toitlus esseeridel“ söögiks on sai
Ja suhkur magus . . .
Kuid rinnalaps kisendab: „ai ai ai!“
Tal wesine piimalõrts pugus.

Meil proletar üle nii mitme kuu
Sai heeringa sabakse suhu,
Kuid „Wasaral“ täidetud taskud ja suu,
Et ära ei mahu.

Meil seadused on ja luuaks weel,
Et õigust näita,
Kuid mõnel ei mõtlegi seda meel,
Et neid ka täita . . .

Kõik seda peaks nägema walitsus,
Me Kõrge-Koda.
Wõi on sellel prilli ees pimedus
Ja — silmis must sada . . . ?

„Hambamees“

Riigitarkus.

Tõnisson: „See ei ole kultuura inimene, kes serwiisa lõhub! . . .“

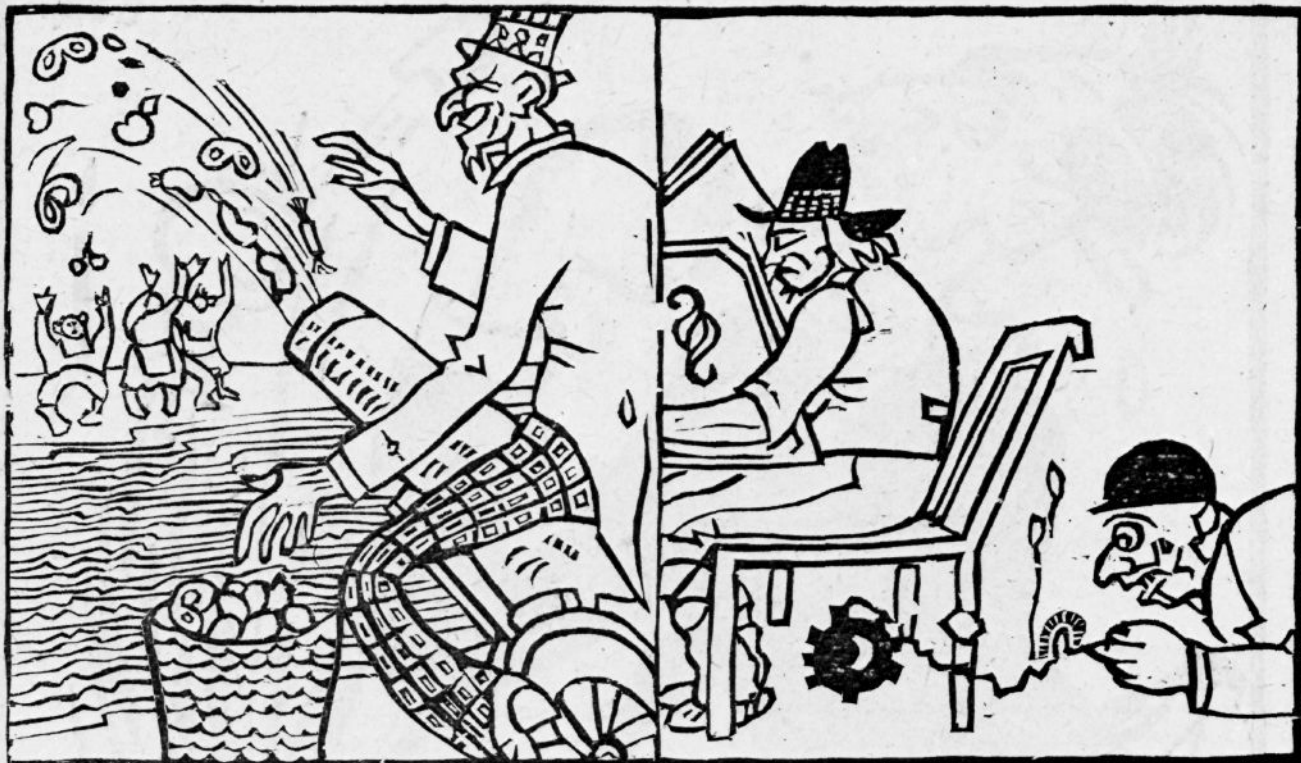
Tooge langenud sõdurite näopilta

„Teaduse“ kirjastusele Harju ja Rüütli uulitsa nurgal 46/15, avaldamiseks.

Langenud kangelaste pildid ilmuwad esiteks rahwa ajakirjas „Meie Matsis“ ja pärast „Eesti wabaduse sõja mälestuse albumis.“

==== Tehke kauakestvaks oma langenud sugulaste ja tutwate mälestus. ====

Nelipühi kingitused.

Kuulus ülesleidja Edisson arwab kaugellaskja suurtüki wälja, millega onu Sam meie lastele kingitusi laskma hakkab, nii et need otsekohe meie lastele suhu sattuwad, aga mitte mõne ministeriumi „toitluswalitsusesse“.

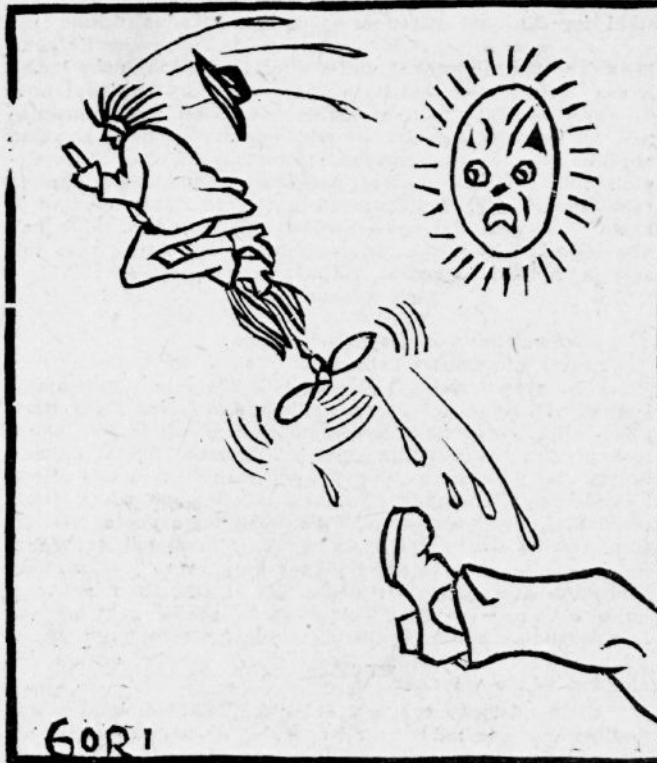
Balti parun kingib Eesti matsile niisuguse aparadi, mis selle kohe jalule ajab ja ajakõrgusele tõstab.

Ministeriumi ringkondadest.

Meile teatatakse ustawatest hallikatest, et hariduse ministerium lähemas tulewikus suured ja uued kawatsused alg- ja keskkoolide läbi wiia tahab. Endised õpeasjad ja iseäranis methode on kadunud keisri-ajast päritud ja ei arwata enam wabariigi nooresoo kaswatusele kõlblikuks. Kuna muud uued asjaolud kõiki sõjariistu kätte wõtma sunniwad, peawad juba koolides kodanikud sellekohaselt ettewalmistatud olema, kus kooliõpetajate pea-ülesandeks oleks nooresoo sõjaliku waimu wäljahirimine, theoretiselt: ajaloo abil, suuri minewiku sõdasid õppides ja pealikutel iseloomuga tutvustades; praktiselt: kõiksugu sporti ja sõjalikkude mängude läbi. Nagu Amerikaski, saab meil koolides kehaliku jõu kaswatuse peale ja osawuse harjutustele kõige suurem ruum antud, sest igasse maa-nurka tungiw Euroopa kultuur ähwardab inimesi ära hellitada, õrnaks ja praeguste tõsiste aegade tarwis liig nõrgaks teha.

Terwis-hoiu walitsus olla ülewal nimetatud kawatsustega ühel nõul, pealegi sellepärast, et

tema oma ülesannete juure järgmise sügawa põhjusemõttega asus: „Primum non nocere.“ Seda tuleks nii aru saada: Arsti esimene ja kõige tähtsam ülesanne on — aidata. Loodus on meile ise suured omakaitse jõud haiguste wastu annud, mis wiimasel ajal teaduslikult tõendatud on ja millest juba wana Rooma riigi arstidel aine oli. Nii siis peab arst haige juures seda wõitlust haiguse ja inimese enesekaitse jõu wahel terawasti silmas pidama ja siis wahela astuma, kui inimese enesekaitse jõud raugemas on. Sealt siis järeldab Terwishoiu walitsus, et tema ülesannete peatahtsus mitte haigete arstimises ei seisa, waid rahwa „terwise hoidmises“, s. o. niisuguste korralduste loomine, et inimene terve ja tugew üles kaswaks ja haigusedele kõwem wastu panema oleks. See põhjusemõtteline Terwishoiu walitsuse seisukord on teaduslikult kindel ja igast arwustuse wõimalusest wäljaspool. Meil ei asutata mitte, nagu enne Wenemaal, haigemajasid kreisidesse ja kihelkondadesse, ei awata uusi tohtri kohtasi ega welskerite punktisi, kus rahwas laialist arstiabi saaks, ei koguta teateid rahwa liikumise üle,

Eesti kunstnikule kingitakse terawmõtteliste kunstikaitsjate poolt niisugune imemasin, mille abil kerge on ilmaruumist „Kunstnikkude Kodu“ üles otsida.

Linnawalitsusele kingitakse Salomon Wesi-pruuli algupärane aparat „Nagaikaskop“, millega kerge on linnawolinikka wolikogu koosolekule ajada.

ega haigete arwustikku, see kõik on ülewal seletatud põhjusemõtte wastu.

Ja tõesti, kui noorsugu saab sõja jalal üles kaswatatud, terwis kui teras karastatud, haiguste idud uute olude loomisega kahjutaks tehtud, siis ei ole muud waja, kui pealinnas istuw Terwishoiu walitsus, kuna arstid, abilised ja muu personal kuhugile Inglis-asumaadele emigrerida woiwad.

Nagu näeme, toetawad Terwishoiu walitsuse waated neid kawatsusi, mis hariduse ministerium koolides läbi wiia tahab ja niisugune kokkukõla walitsuse asutuste töödes annab aina head loota.

Seni kui uus programm keskkoolide jaoks lõpulikult kokku on seatud ja tarwilikue õperaamatud ja sõjariistud muretsetud, saab kooliõpetajatel teataw wabadus oma töös olema, aga põhjusjooned uue õpeplaani kohta awaldadakse lähemas tulewikus, kus juures kõik õpetus niisuguste näidete ja ülesannete najal läbi wiidud saaks, mis tegelikust elust wõetud ja iga päew meile kasuks wõiks olla. Toome paar näitust siin üksikute õpeasjade kohta, kuidas neid ajakohaliselt seletada saaks:

Keskkoolides.

Lugemine: Päewakäskude, erakorraliste määruste ja wäljakohtu otsuste lugemine.

Wibupüssi laskmine: Theoria. Wibupüssi ajalugu. Indianlaste sõjad. Wibupüss keskajal Europas. (Wilhelm Telli lugu jääb maha).

Kirjutamine: Öölubade, sõidu- ja kahwilibade kirjutuse harjutamine.

Kakelus: Rusikad peidetakse tubaka kottidesse ja wõideldakse paari kaupa. Eeskuju: Ameerika boks.

Rehkendus: Näit. kui palju wangisi wõiks magatsiaitadesse mahutada waldades, kui arestimajad, kasarmud ja pangamajad täis on?

Geometria: Axiome — Rahwa kannatus on lõpmata pikk. Sellest andmest wälja minnes näidata, missugune hädaoht oleks wõinud Ajut. Walitsust ähwardada.

Algebra: Kui palju wõib Tallinna tööline tulewikus leiwa naela eest maksta, kui temal kopikatki raha ei ole ja leiba kuskilt osta ei saa?

Looduse teadus: Kas eestlase kõht on asi, mis looduse seaduste alla käib? Sest Toricelli seaduse järele „loodus tühja ruumi ei salli“.

Mardikate ja liblikate korjamine ja kogude asutamine, ei ole mitte tähtsas ja

jääb igatühele oma maitse asjaks. Seni kui putukad wabalt ümber lendawad, on igal erakonnal oma hlee wärw, on aga Kogu asutatud ja mardikad erakondade järele nõeltele abil üles seatud, kaob kohe nende isiklike wärw ja kaaned peawad hästi kin-nised olema, et halb hais läbi ei peaseks. Teaduslist tähendust niisugustel kogudel mingitsugu ei ole. Noorematele wõib seda ajawiiteks lubada.

Ajalugu. Wanaaeg: Assiria sõjad ja suured pealikud — Nebukadnetser, Joonas ja Kerenski. Juuda rahwa wangipõlw. Paabeli torni tööliste streik. Makedoonia sõjad. Aleksander Suur ja pütisepp Diogenes. Caecari sõjad. Varuse wägede hukkasamine Borki raudtee õnnetuse läbi.

Keskaeg: Risti-sõjad. Rooma kiriku kaswamine kunstwäetuse tarwitamise läbi Seaharjaste ülesleidmine. Endrik Linnupüüdja. Ludwig XI. ja tema sõjad. Kudas Hannibal Ruhja alewi wastu sõdis ja Kalewipoeg tema 20 kaamelit ära sõi. Tõnissoni täht-raamat ilmub.

Uusaeg: Niinewi linna ära häwitamine. Peeter Suur ja Napoleon. Nende sõjad. Grammofoni ülesleidmine. Türgi sõda. Eesti riigi ülesleidmine. Nikolai II. ja Päts I. Waterloo lahing, Walga lahing, Seakõrtsi lahing, Lahing kuiwanud kannu juures. Tallinna trükitoõliste streik.

See oleks siis kõik, mis meie praegu kõne-all olewa küsimuse üle wõiksime awaldada. Täielikud programmid saawad warsti ilmuma, ja nagu kuulda, tahetakse Amerika reklame eeskuju järele neld ka ninarätikute peale trükkida ja müügile saata.

H. v. Kakk.

Schrapnelli killud.

„Päewalehes“ teeb keegi „O“ ettepaneku „uulitsa asemel „tänaw“ ütelda, kirjutada ja üleüldse tarwitusele wõtta, sest sellel olla rohkem eestilist kondikawas, kui Wene uulitsal. Ma rääksin täna ühe uulitsa poisiga selle üle pikemalt ja ta oli ettepanekuga täiesti solidaar. Ehk küll Asutawas Kogus wastu wõetud „seaduse punkti“ järele kõik seisuslised aukraadid ära kaotakse, jääb uulitsapoisi „titel“ ikkagi puutumata. See „titel“ ei harmoneeri aga Eesti iseseiswuse põhjusemõttega ja sellepärast on palju siindsam puhas eestiline „tänawapoiss“. Kuid — kui juba, siis juba! Ka „maja“ ei ole Eesti sõna — see on meie leksikoni Läti keelest üle jooksnud. Seda ei wõi aga lubada, iseäranis weel siis, kui „uulitsad“ täiesti eestilaadiliseks tahawad saada. Majad sünnitawad uulitsaid ja kui majas midagi lätilist on, siis ei wõi uulits kunagi puhas eestiline olla. Ja mis kuradi „praoks majat“ meil waja on? Meil on omal sellekohaseid sõnu küll, mis maja mõiste ära määrawad, iseäranis Tallinnas „Kampasna“ ja „Balesna“ kantis. Näituseks: urtsik, onn, putka, tare, ütt, saun, küün, kuur.

Ja, kas see ei ole palju eestilisem: kooli urtsik, teatri onn, palwekuur, haigeputka, wangiütt, seltsisaun, pangatare? Igatahes!

Ja siis weel. Egas' see paljas nime muutus ka weel uulitsat eestiliseks ei tee. Meil on uulitsatel weel palju muud niisugust, mis mitte üksi Wenemaad meelde ei tuletata,

waid ka Europat parodeerida püüab. Kudas wõime me mõnda silgukaupmeest Malahowi mööda uulitsaid hulkuda lasta, kui me tahame, et uulits täiesti eestiline oleks? Ehk kudas wõime me lubada, et mõni kawalerus uulitsal nina rätikusse nuuskab, kui me teame, et Eesti mats maapinnaast rohkem lugu peab? Ei aita muud, kui peab katsuma tegeliku elu nime muutusega kokkukõllasse wiia. Las larpida kõik mööda uulitsat pastaldes ja wiiskudes, olgu ta rahwasaadik wõi miilitsamees ja mis sa risust niisutad ja kastad? — lase lehmad-, lambad laudas lahti, küll nad niisutawad! Ehk mis kuradi niisutamist sul waja? Las tuisata ja tolmata — ega ta uulits pole, ta ju tänaw!

* * *

„Päewalehes“ on järgmine sõnum;

„Lord Kitchener“ Tallinnas.

Neil päewil wõeti Tallinnas isik kinni, kes miilitsajaoskonnas ülekuulamisel seletas, et tema sündides Hans Pärtmann olnud, kuid nüüd saanud ta lord Kitcheneriks, kellel igal pool luba on olla ja käia. Kaasas olid tal mitmed tunnistused, nende seas paar pääsetähte Asutawa Kogu koosolekutele, komendantide komandandi poolt välja antud tunnistus, mis „lord Kitcheneri“ lubab igale poole maksuta sõita jne. Kuid sellegi peale vaatamata wõetud ta Wana-Põltsamaa wallast Tallinna jõudes kinni, sest et ta raudteel sõiduraha pole tahtnud maksta. 27. mail taheti suurusehullustust põdeja tapiga oma walda saata, kuid tal läks korda raudtee miilitsa-walitsusest põgeneda, kuhu ta silmapilguks üksi oli jäetud, „Kitcheneri“ kinniwõtmiseks on abinõud käsile wõetud.

Seda „Kitcheneri“ ma ei ole küll näinud, kuid arwan kindlasti, et see mõni Ajutise Walitsuse aegne komisar on.

Joonast tahetakse kohtulikule wastututusele wõtta, selle eest, et ta ühel koosolekul, mis Tartus ära peeti, soowitanud olla Asutawa Kogu asemel Nõukogu sisse seadida. Huwitaw oleks teada, kas herrasi, kes wabariigi asemel herzogi riiki asutada soowitawad, ka wastutusele wõetaks. Minu arwates on see ka meil maksma riigikorra maha kiskumine ja loogiliselt Joonase ettepanekuga ühekraadilise kangusega. Wõi on asi teisiti? Igatases oleks huwitaw mõne juristilise Uluotsa wõi Aluotsa käest selle kohta lähemat seletust saada. Mis te arwate? Gori.

Pessimisti Nelipühi laul.

Teistel käes on Nelipühi, mul kuid kõht ja tasku tühi. Kas sa rühid wõi ei rühi, ikka suuke puhtaks pühil Hobune sai „wenes“ wõetud, ehk küll oli ainsam toitja, ise „pirukast“ ilma jäetud, ehk küll sots see oli wõitja! Kartulaid ei ole iwa, pole loota, et saad homme, põlewaid ma näriks kiwa — aga need ka wiidaks! Soome! Heeringate kawaleerid lahes kosjasõitu teewad. Püüaks neid — kuid kas esseerid seda heameelega näewad? Naftat korjaks meere äärest, kui me mõistaks aga riisu. Poleks siis puudus leiwa mäarest, kustutud ka joogi isu. Meel on nukker, pisar silmas kirun elu, tühja watsa, Pole wäärtust mul siin ilmas, riputaks end kase otsa. Kuid . . . üks wäike rõõm on ikka — neeger naise wiis mul ära, tasuks andis topsi tikka, tubakat ka mõne tera!

Iron Ducke.

* * *

Sots, kui pime tedre kana
höiskab — : kurs on ikka wana!
Uut ei ole mingit loota,
jatkub meil weel wana noota!
Ja, et wõita proletaari,
annab talle hapu taari.
Proletaaril maitse paha,
ei ta arusaada taha,
et see wedel haisew taar,
on purshuide must towar!
Ja ta kirub, söimab neab,
ise laewa ninast weab.
See on kindel — kui kuldranda
laew kord jõuab, jala kanda
proletaar siis seljas maitseb,
nii et silmis sirel öitseb!
Kuid kas kurssi seda muuta
tõesti mitte keegi ei suuda?
Kui kord tuuled wastu puhuks,
ehk nad sotsi pardalt uhuks?
Uue kursi laen siis wõtaks
õiges' sadamasse tõttaks.
Proletaaril poleks waewa
wedada ei rasket laewa.
Waid ta istuks roolis ise,
Kus ka tema õige ase!

Gori.

Rossiada.

Küll rõõmustab nüüd tõsiwene must semläk,
et amiseerimiseks matuska Rossia juures edu
näeb Koltshak.

Nüüd liiduriigid teewad ka weel malenkii tolt-
shok ja seaduslikuks abikaasaks matushkale
saab Koltshak.

Ka meie „erapooletumad“ rõõmustawad — tak,
brat, tak!

Eks krooni jaoks passi küllalt hästi Koltshaki
tsherdak!

Kuid kui saab krooni kätte tõest Koltshak,
siis Balti parun kingib tal üks raswane Goldsack,
ja luba saab, et Eestil pähe tõmmata kolpak
ja siis... siis algab jälle meil hordak!

Gori.

Gloria, Victoria!

Nõukogude walitsus on ot-
sustanud Stenka Rasinale au-
sammast ülesehitada.

Ajalehest.

Enamlased Wenemaale
Kuulsal' Stenka Rasinale
„Pamätniku“ üles säewad,
nii et teised warju jäewad!
Stenkal kuluks tõeste ära
„Pamätnik“ täis hiilgust, sära.
Ta on seda ära teenin'd —
wõrrelda wõib ta'ga Leenin't.
See projekt küll annaks hoogu,
Kui meil oleks ka „Nõukogu“,
„Pamätniku“ nad siis Tüiril,
üles lööksid Rummu Jüiril!

Iwan Pugatschew.

Lüpsud.

Majaperemees üürniku
lüpsab, nagu pimesikku.
Marodöör keelt raswast nilpsab,
ise toitlus asja lüpsab.
Poissa lüpsab linnaisa,
ehk neil küll ei ole nisa.
Kaupmees lüpsab risti-põiki
kaubatarwitajaid kõiki.
Demokraadid lollikesi
lüpsnud nii, et silmis wesi.
Walitsus see lüpsu ei salli,
ehk küll wiib su wahel talli.
„Daamid“ lüpsnud walgeid, neegrid
ehk küll omal katki peekrid.
„Karjased“ ka lüpswad lambaid
ise näitwad neile hambaid.
Kinod lüpswad siis, kui pime
ja ei küsi sinu nime.
Parun lüpsab maal ja linnas
ja ta kaup on wäga hinnas.
Sulepead lüpsan mina
nii, et piima tilgub nina.
Lüpswad kõik, kes rikas, waene,
kuid kus jääb see piima aine?
Lastel antaks wesist lortsu
nii, et kõhud jääwad kortsu!

Gori.

Wäike märkus.

Hiljuti tegi linnawolinik Pormann ettepaneku
wolikogu liikmetele iga istumise pealt 3 marka
tasu maksta.

Ettepanek lükati tagasi.

Ettepaneku tagasilükkamine on arusaadaw
ja loogikalik, kuid ettepanek iseenesest ei ole
aga sugugi loogikalik.

Kudas wõib istumiste eest, mida olemas ei
ole, tasu maksta? See on igaleüle teada, et
meie linnawolinikud igal pool mujal istuwad,
mitte aga linnawolikogus. Harilik nähtus on
see, et koosolekute saal koosoleku päewal tühi
on kui pabeross tubakast. Ja kuigi mõni tuleb,
siis kirjutab ta oma nime raamatusse ja läheb
Läti seltsi billardid mängima, kõige rahulikuma
südamega. Ja nüüd äkitselt — ole nii lahke ja
maksa 3 marka istumise eest, sellepeale waata-
mata, et seda istumist ei ole olnud. Imesta-
misewäärt igatahes, et seda otsust wastu ei wõet-
tud — ettepanijad ja läbiwaatajad on ju kõik
ühesugused. Ma omalt poolt teeksin ettepaneku
iga mitteistumise eest 3 kuud tasu maksta —
ehk see ettepanek läheb läbi.

EESTI WARBLANE JA WENE SOROKA.

„Mulle ei meeldi põrmugi, et sa mu pesas niisugusi mune wäljaaudud!“
 „Sulle see ei meeldi — kuid ma olen ise täiesti erapooletu!“